యజ్ఞోపవీత ధారణ విధి

అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా /యః స్మరేత్ పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరః శుచిః // (పై మంత్రముతో పుండరీకాక్షుని స్మరిస్తూ అన్ని వైపులా జలమును ప్రోక్షణ చేయవలయును)

ఓం కేశవాయ స్వాహా / ఓం నారాయణాయ స్వాహా / ఓం మాధవాయ స్వాహా / (ఈ నామములను పఠిస్తూ ఉద్ధరిణి (చంచా) తో మూడు మార్లు నీరు త్రాగ వలయును) ఓం గోవిందాయ నమః అని పఠిస్తూ అరచేతిలో నీరు పోసుకుని హరివాణము(చిన్న తాంబాణములో) వదల వలెను)

విష్ణవేనమః /మధుసూదనాయనమః /త్రివిక్రమాయనమః /వామనా యనమః /శ్రీధరాయనమః /హృషీకేశాయనమః / పద్మనాభాయనమః / దామో దరాయ నమః /సంకర్షణాయనమః /వాసుదేవాయనమః /ప్రద్యుమ్నాయనమః /అని రుద్ధాయనమః /పురుషోత్తమాయనమః /అధోక్షజాయనమః /నారసింహా య నమః /అచ్యుతాయనమః / జనార్ధనాయనమః /ఉపేంద్రాయనమః /హర యే నమః /శ్రీకృష్ణాయనమః //

పృథివ్యాః మేరుపృష్ఠ ఋషిః /కూర్మోదేవతా/సుతలం ఛందః /ఆసనే వినియోగః //(అనుచు తాను కూర్చున్న పీట క్రింద అక్షతలు వేసుకొన వలెను) అనంతా సనాయనమః //

ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః /పరమాత్మా దేవతా /దైవీ గాయత్రీ ఛందః / ప్రాణా యామే వినియోగః //

ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః ఓగ్ం సత్యం ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోద యాత్ // ఓం ఆపోజ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోం //(అని ప్రాణాయామము చేయవలెను)

సంకల్పం -శుభాభ్యుదయార్థంచ, శుభే దినే, శోభనే ముహూర్తే, అత్ర పృథివ్యాం, జంబూ ద్వీపే,భరత ఖండే, మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే,శ్రీ శైలాద్వాయవ్య దేశే, శ్రీ కృష్ణా గోదావర్యోర్మధ్య ప్రదేశే, లక్ష్మినివాస గృహే, సమస్త దేవతా బ్రాహ్మణ హరిహర సన్నిధౌ, బ్రహ్మణః ద్వితీయ పరార్థే, శ్రీ శ్వేత వరాహ కల్పే, వైవస్వత మన్వంతరే, కలియుగే, ప్రథమ పాదే, అస్మిన్ వర్తమాన వ్యవహారిక చాంద్రమాన శ్రీ -----------నామ సంవత్సరే, ----------అయనే, --------ఋతౌ, ----------మాసే, -------పక్షే, ------------తిథౌ, -----------వాసరే, శుభ వాసరే, శుభ నక్షత్రే, శుభ యోగే, శుభ కరణ, ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్ఠాయాం శుభతిథౌ //

మమ ఉపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ముద్దిశ్య, శ్రీ పర మేశ్వర ప్రీత్యర్థం, శ్రౌత స్మార్త నిత్య నైమిత్తిక కామ్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే//

//యజ్ఞోపవీత సూత్రీకరణం//

బ్రహ్మజజ్ఞానం గౌతమో వామదేవో బ్రహ్మ త్రిష్టుప్, సూత్రకరణే వినియోగః // ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత సురుచో వేన ఆవః / సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠా సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః //

ఇదం విష్ణుః కాణ్వో మేధాతిథిర్విష్ణుర్గాయత్రీ / సూత్రత్రిగుణీకరణే వినియోగః // ఓం ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం / సమూఢమస్య పాగ్ం సురే //

త్ర్యంబకం మైత్రావరుణిర్వసిష్ఠో రుద్రోనుష్టుప్ గ్రంధి బంధనే విని యోగః // ఓం త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టి వర్ధనం / ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ // యజ్ఞోపవీతం పలాశ పర్ణే నిధాయ //

//యజ్ఞోపవీత మార్జనం//

దేవస్యత్వేతి యజ్ఞోపవీతమాదాయ / ఓం దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేz శ్వినోర్బాహుభ్యాం/పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే//(అని యజ్ఞోపవీతమును తీసుకోవాలి) ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాః శుచయః ఇతి చతసృభిః పవ మానః సువర్జనః ఇత్యనువాకేన యజ్ఞోపవీతం మార్జయిత్వా// (యజ్ఞోపవీత మును ఎడమ చేతిలో పెట్టుకుని కుడి చేత ఆ యజ్ఞోప వీత ముపై జలమును చల్లవలయును)

ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువః / తాన ఊర్జే దధాతన / మహేరణాయ చక్షసే / యోవః శివ తమోరసః /తస్య భాజయతేహనః / ఉశతీరివ మాతరః / తస్మా అరంగమామవః / యస్య క్షయాయ జిన్వథః / ఆపోజనయథాచనః //

ఓం హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయా సుజాతః కశ్యపోయాస్వింద్రః / అగ్నిం యా గర్భం దధిరే విరూపాస్తాన ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవంతు // ఓం యా సాగ్ంం రాజా వరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యం జనానాం / మధు శ్చ్యుత శ్శుచయో యాః పావకాస్తాన ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవంతు//ఓం యాసాం దేవా దివి కృణ్వంతి భక్షం యా అంతరిక్షే బహుధా భవంతి యాః పృథివీం పయసోందంతి శుక్రాస్తాన ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవంతు //ఓం శివేన మా చక్షుషా పశ్యతా పశ్శివయా తనువోపస్పృశతు త్వచంమే / సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రప్సుష దోహువే వోమయివర్చో బలమోజో నిధత్త //

ఓం పవమానః సువర్జనః / పవిత్రేణ విచర్షణిః / యః పోతాస పునాతుమా / పునంతు మా దేవ జనాః /పునంతు మనవోధియా / పునంతు విశ్వ ఆయవః / జాతవేదః పవిత్రవత్ / పవిత్రేణ పునాహిమా /శుక్రేణ దేవ దీద్యత్ / అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను / యత్తే పవిత్ర మర్చిషి / అగ్నే వితత మంతరా / బ్రహ్మ తేన పునీమహే / ఉభాభ్యాం దేవ సవితః /పవిత్రేణ సవే నచ /ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే /వైశ్వ దేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ / యస్యై

బహ్వ్యస్తనువో వీతపృష్ఠాః /తయా మదంతః సధమాద్యేషు / వయగ్గ్ స్యామ పతయోరయీణాం / వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు / వాతః ప్రాణే నేషిరో మయోభూః / ద్యావా పృథివీ పయసా పయోభిః / ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీతాం / బృహద్భిః సవితస్తృభిః / వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః /అగ్నే దక్షైః పునాహిమా / ఏన దేవా అపునత/యేనాపోదివ్యం కశః /తేన దివ్యేణ బ్రహ్మణా / ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే/యః పావమానీరధ్యేతి/ఋషిభిః సంభృతగ్ం రసం / సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి /స్వదితం మాతరిశ్వనా /పావమానీర్యోz అధ్యేతి / ఋషిభిః సంభృతగ్ం రసం / తస్మై సరస్వతీ దుహే / క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకం /పావమానీః స్వస్త్యయనీః / సుదుఘాహి పయస్వతీః / ఋషిభిః సంభృతో రసః /బ్రాహ్మణేష్వ మృతగ్ం హితం/పావ మానీర్దిశంతునః/ ఇమం లోక మథో అముం / కామాన్సమర్ధయంతునః / దేవీర్దేవైః సమాభృతాః / పావమానీః స్వస్త్యయనీః / సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః / ఋషిభిః సంభృతో రసః / బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం/యేన దేవాః పవిత్రేణ/ఆత్మానం పునతే సదా/ తేన సహస్ర ధారేణ / పావమాన్యః పునంతుమా / ప్రాజాపత్యం పవిత్రం / శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం / తేన బ్రహ్మ విదోవయం / పూతం బ్రహ్మ పునీ మహే / ఇంద్రః సునీతీ సహమాపునాతు/ సోమః స్వస్త్యా వరుణః సమీచ్యా / యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా/జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు // (అని పఠిస్తూ మార్జన చేసిన తరువాత, త్రిసాధ్య అనగా ఎడమ చేతిలోనున్న యజ్ఞోపవీతములను కుడి చేత 3 సార్లు దెబ్బ కొట్టి జందెములను చేతినుండి తీసి మోకాళ్ళకు వేసుకుని ఈ క్రింద చెప్పబడిన మంత్రములను పఠిస్తూ కుడి చేతి పెద్దన వ్రేలితో, ఆ చుట్టబడిన యజ్ఞోపవీతముల చుట్టూ త్రిప్పవలెను)

1.ఓం భూరగ్నించ పృథివీంచ మాంచ / త్రీగ్ం శ్చ లోకాన్ సంవత్స రంచ / ప్రజాపతిస్త్వా సాద యతు /తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువాసీద //

2.ఓం భువోవాయుం ద్యాంతరిక్షంచ మాంచ /త్రిగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరంచ / ప్రజాపతిస్త్వాసాద యతు / తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువాసీద //

3.ఓం సువరాదిత్యంచ దివంచ మాంచ / త్రిగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరంచ / ప్రజాపతిస్త్వాసాద యతు / తయా దేవతయాంగిరస్వ ధ్రువాసీద //

4.ఓం భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసంచ దిశశ్చమాంచ /త్రిగ్ంశ్చ లోకాన్ సంవత్సరంచ / ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతు / తయా దేవతయాంగి రస్వ ధ్రువాసీద //

//యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠాపన//

పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ తిథౌ, శ్రీ పరమేశ్వర ముద్దిశ్య, శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం యజ్ఞోపవీత ప్రతిష్ఠా, పూజాంచ కరిష్యే // ఇతి సంకల్ప్య //(అని పూజకు సంకల్పం చేసి, పూజకు మొదట, నవతంతువులతో కూడిన యజ్ఞోపవీతమునందు, ఒక్కొక్క తంతువునందు, ఒక్కొక్క అధిష్ఠాన దేవతను న్యసింపజేయవలెను .దానినే ప్రతిష్ఠ చేయడమని భావము.)

1.ఓం కారం:- ఓం కారం ప్రథమ తంతౌ న్యసామి."ఓం నమశ్శివాయచ శివతరాయచ" లేదా "ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ."

2.అగ్నిం:-అగ్నిం ద్వితీయ తంతౌ న్యసామి."ఓం అగ్నిం దూతం వృణీమహే / హోతారం విశ్వ వేదసం / అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం ."

3.సోమం:-సోమం తృతీయ తంతౌ న్యసామి."ఓం సోమోధేనుగం సోమో అర్వంతమాశుగం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు / సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం / పితుశ్రవణం యో దదాశ తస్మై."

4.నాగాన్:-నాగాన్ చతుర్థ తంతౌ న్యసామి."ఓం నమో అస్తు సర్పేభ్యోయేకేచ పృథివీమను/యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమః."

5.పితౄన్:-పితౄన్ పంచమ తంతౌ న్యసామి.:ఓం ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః / అసుం య ఈయు రవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనో వంతు పితరో హవేషు."

6.ప్రజాపతిం:-ప్రజాపతిం షష్ఠమ తంతౌ న్యసామి."ఓం ప్రజాపతే నత్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ / యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణామ్."

7.వాయుం:-వాయుం సప్తమ తంతౌ న్యసామి."ఓం తవ వాయు వనస్పతే త్వష్టుర్జామా తర ద్భుత / అవాంస్యా వృణీమహే."

8.ఇంద్రం:-ఇంద్రం అష్టమ తంతౌ న్యసామి."ఓం ఇంద్రం వో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః / అస్మాకమస్తు కేవలః."

9.విశ్వాన్ దేవాన్:-విశ్వాన్ దేవాన్ నవమ తంతౌ న్యసామి."ఓం విశ్వేదేవా స ఆగతశ్శృణుతామ ఇమగ్ం హవం / ఏదం బర్హిర్నిషీదత / విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవంమ్మే / యే అంతరిక్షే య ఉపద్య విష్ఠా / యే అగ్ని జిహ్వా ఉతవాయ జత్రా ఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషి మాదయధ్వం ."

// చతుర్వేద న్యాసం //

1."ఓం అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజం / హోతారం

రత్న ధాతమం." ఋగ్వేదం ప్రథమ దోరకేన్యసామి.

2."ఓం ఇషేత్వోర్జేత్వా వాయవస్థో పాయవస్థ దేవోవస్సవితా ప్రార్ప యతు / శ్రేష్టతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్నియా దేవభాగ మూర్జ స్వతీః / పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మా మావస్తేన ఈశత మాఘ శగం నో రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు / ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి." యజుర్వేదం ద్వితీయ దోరకే న్యసామి.

3."ఓం అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే / నిహోతా సత్సి బర్హిషి." సామవేదం తృతీయ దోరకే న్యసామి.

4."ఓం శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే / శం యో రభిస్రవంతునః." అథర్వవేదం గ్రంథౌ న్యసామి.

//యజ్ఞోపవీత పూజ//

ధ్యానం;- యజ్ఞోపవీత అధిష్ఠాన దేవతాం గాయత్రీం ధ్యాయేత్

ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవళచ్ఛాయైర్ముఖైస్త్రీక్షణైః /

యుక్తామిందు నిబద్ధ రత్న మకుటాం తత్వార్థ వర్ణాత్మికాం /

గాయత్రీం వరదాభయాంకుశకశాం శుభ్రం కపాలం గదాం /

శంఖం చక్రమథారవింద యుగళం హస్తైర్వహంతీం భజే //

యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యోన్నమః / ధ్యానం సమర్పయామి, ఆవాహనం సమ ర్పయామి, ఆసనం, పాద్యం, అర్ఘ్యం, ఆచమనీయం, స్నానం, వస్త్రం, గంధం, పుష్పం, హరిద్రాచూర్ణం, కుంకుమం, సుగంధ పరిమళ ద్రవ్యాణి, అక్షతాన్స మర్పయామి, పుష్పైః పూజయామి, ధూపమాఘ్రాపయామి, దీపం దర్శ

యామి, నైవేద్యం నివేదయామి, తాంబూలం సమర్పయామి, సువర్ణపుష్ప దక్షిణాం సమర్పయామి, నీరాజనం సమర్పయామి, మంత్ర పుష్పం సమర్ప యామి, నమస్కారం సమర్పయామి,(ఈవిధంగా షోడశో పచార పూజ చేసిన పిదప, యజ్ఞోపవీతమును కుడి తొడపై బ్రహ్మయజ్ఞము చేయు విధముగా పట్టవలెను.ఈ మంత్రమును పఠింప వలెను)

ఓం బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేన ఆవః / సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః //

ప్రాణానాం గ్రంధిరసి రుద్రోమావిశాంతకః /తేనాన్నే నాప్యాయస్వ / నమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్మే పాహి //

//సూర్య దర్శనం//

(ఈ క్రింది మంత్రము పఠిస్తూ యజ్ఞోపవీతమును సూర్యునికి చూపెట్టవలయును)

ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తమం / దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతిరుత్తమం // ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః / దృశే విశ్వాయ సూర్యం // చిత్రం దేవానాముద గాదనీకం చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః // ఆప్రాద్యావా పృథివీ అంతరిక్షగం సూర్య ఆత్మా జగతస్త స్థుషశ్చ // తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరేత్ / పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరద శ్శతం నందామశరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామశరదశ్శతగం శ్రుణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతా స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే // యజ్ఞోపవీతమాదిత్యాయ దర్శయిత్వా // (సూర్యునికి చూపి పిదప గాయత్రీ జపమును యథాశక్తిగా యథోచితముగా చేయవలెను)

అద్య పూర్వోచ్చరిత ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ / శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గాయత్రీ జపమహం కరిష్యే //

//గాయత్రీ మంత్రము//

ఓం భూర్భువస్సువః, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి / ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ //(ఈ విధముగా గాయత్రీ మంత్రజపము చేసి, పిదప) అనేన గాయత్రీ మంత్రజపేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీ పరమేశ్వరః సుప్రీణాతు/(అని నీళ్ళు వదలవలెను)/ తత్సత్ పరమేశ్వరార్పణమస్తు //

//యజ్ఞోపవీత ధారణము//

ఆచమ్య //ఓం కేశవాయ స్వాహా -------శ్రీ కృష్ణాయ నమః // అథ యజ్ఞోపవీతమితి మంత్రస్య (పరబ్రహ్మ పరమాత్మా త్రిష్టుప్) పరమేష్టి ఋషిః /త్రిష్టుప్ ఛందః /అంగోక్త దేవతా/శ్రౌత స్మార్త నిత్య నైమిత్తిక కామ్య కర్మానుష్ఠాన అధికార సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణే (పరిధానే) వినియోగః //

(అని చెప్పి)"ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్/ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః " // ఇతి మంత్రేణ ప్రథమం దక్షిణ బాహుముద్ధృత్య , పశ్చాత్కంఠే ధారయేత్ // (పై మంత్రమును పఠిస్తూ యజ్ఞోపవీతమును కుడి చేతికి తొడగికొని ఆ చేతిని పైకెత్తి తలను దాటించిఎడమ భుజముపై జందెమును ధరింప వలెను. ఈ విధముగా బ్రహ్మచారి ఒక యజ్ఞోపవీతమును దరించ వలెను.గృహస్థుడు మరల ఆచమానము చేసి " శ్రౌత స్మార్త -----సిద్ధ్యర్థం ద్వితీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే " అని సంకల్పించి పై మంత్రముతో పై విధముగానే ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతమును ధరించవలెను. పైన ఉత్తరీయం ధరించని వారు, మరల ఆచమానం చేసి "ఉత్తరీయార్థం తృతీయ యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే" అని

సంకల్పించి పై మంత్రముతో పైవిధముగానే తృతీయ యజ్ఞోపవీత ధారణము చేయవలెను)

(శ్రు//దక్షిణం బాహుముద్ధరతేz వధత్తే సవ్యమితి యజ్ఞోపవీతమేతదేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగం సంవీతం మానుషమ్ //తై.అ.-2.1//)

(శ్లో//యజ్ఞోపవీతే ద్వే ధార్యే శ్రౌతే స్మార్తే చ కర్మణి/
తృతీయముత్తరీ యార్థం వస్త్రాభావే తదిష్యతే //
-గృహ్యారత్న కంఠాభరణే 20,50, యజ్ఞోపవీత ప్రకరణే దేవలోక్తిః)

(అటు తరువాత ఆచమానము, ప్రాణాయామము చేసి, "పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ తిథౌ // మమ ఉపాత్త దురిత క్షయ ద్వారా నూతన యజ్ఞోపవీత ధారణాంగత్వేన గాయత్రీ మంత్రం జపమహం కరిష్యే " అని ఉదకము విడువవలెను.తరువాత క్రొత్త, పాత యజ్ఞోపవీతములను కలిపి యథాసంఖ్యగా అష్టోత్తరశత లేక అష్టావింశతి లేక దశ గాయత్రీ జపమైనను చేయ వలెను.అటు తరువాత "అనేన జపేన భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీ పరమేశ్వర సుప్రీణాతు -తత్సత్ పరమేశ్వరార్పణ మస్తు" అని ఉదకము విడువవలెను.

పిమ్మట ఆచమానము చేసి "ఉపవీతం ఛిన్నతంతుం జీర్ణం కశ్మల దూషితం/విసృజామి యశో బ్రహ్మవర్చోదీర్ఘాయురస్తుమే //(యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం /వేదాంత వేద్యంచ పరం నిధానం //ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం /జీర్ణోపవీతం విసృజస్తు తేజః //పవిత్రవంతం యది జీర్ణవంతం /వేదాంతమగ్ర్యం పరబ్రహ్మ రూపం / ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం / జీర్ణోపవీతం విసృజస్తు తేజః //" అను శ్లోకము పఠిస్తూ జాగ్రత్తగా పాత యజ్ఞోపవీతమును మాత్రమే నడుము క్రింది భాగము నుండి

కాళ్ళకు తగులకుండా తీసి, జలములోగాని లేక ఇంటిపైకప్పు పైగాని ఎవ్వరిచే తొక్కబడని ప్రదేశములో వేయవలెను. తరువాత రెండు పర్యాయములు ఆచమనము చేయవలెను.

గమనిక:-నూతన యజ్ఞోపవీతమును ధరించుటకుముందు అర్ఘ్య ప్రదానము వరకు సంధ్యావందన కర్మ నాచరించి నూతన యజ్ఞోపవీతమును ధరించి పిమ్మట మిగతా సంధ్యావందనము పూర్తిచేయవలెను.

//కొన్ని కారికలు//

/యజ్ఞోపవీత సంఖ్య (భిన్న మతం)//

1.ప్రథమం బ్రహ్మచర్యంచ ద్వితీయం స్వశురం తథా /
తృతీయే కర్మసూత్రంచ వస్త్రాభావే చతుష్టయం //

//తంతు దేవతాz వాహనము//

2.ఓం కారోz గ్నిశ్చ నాగశ్చ సోమః పిత్ర ప్రజాపతీ/
వాయుస్సూర్యా విశ్వేదేవా ఇత్యేతా తంతు దేవతా //

//ఉపవీతం, ప్రాచీనావీతం , నివీతం//

3.ఉపవీతం యజ్ఞసూత్రం ప్రోద్ధృతే దక్షిణే కరే /
ప్రాచీనావీతమన్యస్మిన్ నివీతం కంఠ లంబితం// (అమర కోశము)

4.దక్షిణే బాహు ముద్ధృత్య వామస్కంధే నివేశితః /
యజ్ఞోపవీతమిత్యుక్తం దేవకార్యే ప్రశస్యతే //(హేమాద్రి)-భరద్వాజులు

5. మానుషేష్వం సమోస్సక్తం మైథునే పృష్ఠ భాగినః/
తర్పణం గళయోస్సక్తం నివీతీ త్రివిధం స్మృతః // (గౌతమ ధర్మసూత్రం)

6.మూత్రేషు దక్షిణే కర్ణే పురీషే వామ కర్ణకే /
ఉపవీతం సదాధార్యం మైథునేతూపవీతవత్ // (ఆహ్నిక కారిక)

7.మూత్రేతు దక్షిణే కర్ణే పురీషే వామ కర్ణకే /
ధారయేత్ బ్రహ్మసూత్రంతు మైథునేహ్యుపవీతవత్ /(సాయణీయ స్మృతి)

8.యజ్ఞోపవీత సంస్కారం వినాయేహి ద్విజాయతః /
పాదోదకం సురాతుల్యం కర్పటం తులసీదళం //

9.కాకవిష్ఠానమంతస్య పిండదానం పితుర్ముఖే /
గోమాంస భోజనం తస్య జలం సూకర రక్తవత్ // (నారదసంహిత)

10.యజ్ఞోపవీతం కుర్వీత సూత్రేణ నవతాంతకం /
దేవస్తత్ర ప్రవక్ష్యామి అనుపూర్వేణయాః స్మృతాః //
ఓం కారః ప్రథమే తంతౌ ద్వితీయేగ్నిస్తథైవచ /
తృతీయే నాగదైవత్యం చతుర్థే సోమ దేవతా //
పంచమే పితృదైవత్యం షష్ఠే చైవ ప్రజాపతిః /
సప్తమే మారుతశ్చైవ అష్టమే సూర్య ఏవచ //
సర్వే దేవాస్తు నవమే ఇత్యేతాస్తంతు దేవతాః //

11. ఉచ్ఛిష్టం తోరణం ఛిన్నం విక్రీతం విధవా కృతం/
భుక్త్యుత్తరేత్వనధ్యాయేస్స్పష్ట తంతూన్నధారయేత్ //

12.విధవారచితంసూత్రమనధ్యాయ కృతంచయేత్ /
విచ్ఛిన్నంచాప్యధోయాతం భుక్త్వానిర్మితముత్సృజేత్ // (స్కాందం)

13. అకటేస్తత్ప్రమాణాం స్యాద్దీర్ఘంతాసుస్థితం తథా /
ఆయుర్హరత్యతి హ్రస్వ మతిదీర్ఘం తపోహరం //

సిద్ధార్థ ఫలమానేన స్థూలంస్యాదుపవీతకం/
యశోహరిమతిస్థూలమతిసూక్ష్మ ధనావహం // (స్మృతి ప్రకాశము)

14. స్కంధాది నాభి పర్యంతం బ్రహ్మసూత్రం పవిత్రకం /
న్యూనేరోగప్రపత్తిస్స్యా దధికేధర్మనాశనం //

ఆయుష్కామస్సదా కుర్యాద్బహు యజ్ఞోపవీతకం /
పంచమా పుత్రకామస్స్యాదర్థికామ స్తథైవచ // (పరాశరుడు)

15.యజ్ఞోపవీతే ద్వేధార్యే శ్రౌతే స్మార్తేవ కర్మణి /
ముత్తరీయార్థం వస్త్రాభావే తదిష్యతే // (హేమాద్రి)

16. బ్రహ్మచారిణాఏకం స్యాత్ స్నాతకస్య ద్వే బహూనివా/
తృతీయముత్తరీయార్థం వస్త్రాభావే తదిష్యతే // (స్మృత్యర్థ సారము)

17.వటోరేక ముపవీతం గృహస్థారణ్య వాసినోర్ద్వే వస్త్రాభావే
తృతీయముత్తరీయార్థం ధార్యమేకమేవ యతీనాం స్యాదితి
(గౌతమ ధర్మ సూత్రం)

18.ఉపవీతం వటోరేకం ద్వేతథేతరయోస్మృతే /
ఏకమేవ యతీనాం స్యాదితి ధర్మే వ్యవస్థితః // (భృగువు)

19.యజ్ఞోపవీతేనైకేన జపహోమాదికం కృతం /
తత్సర్వం విలయం యాతి పితౄణాం నోపతిష్ఠతే // (పరాశరుడు)

20.దశాష్టౌవా గృహస్థస్య చత్వారి వనవాసినః /
ఏకైక ముపవీతం స్యాద్యతేశ్చ బ్రహ్మచారిణః // (పరాశరుడు)

21.పతితం త్రుటితం వాపి బ్రహ్మసూత్రం యథాభవేత్ /
నూతనం ధారయేద్విప్ర స్స్నాత్వా సంకల్ప పూర్వకం //(పరాశరుడు)

22.యజ్ఞోపవీతమేకైకం ప్రతిమంత్రేణ ధారయేత్ /
ఆచమ్య ప్రతిసంకల్ప్యధారయేన్మనురబ్రవీత్ //
ఏకమంత్రేవ సంకల్పం ధృత్వా యజ్ఞోపవీతకం/
ఏకస్మిన్ త్రుటితే సర్వం త్రుటితం నాత్రసంశయః // (పరాశర స్మృతి)

23.సూతకే మృతకే క్షౌరే చండాలస్పర్శనే తథా /
యజ్ఞసూత్రనవీనస్య ధారణం ప్రవిధీయతే //
రజస్వలా శవస్పర్శే మ్లేచ్ఛాదీనాం తథైవచ//(నారాయణ సంగ్రహము)

24. జాతకే మృతకే చైవ గ్రహణే చంద్ర సూర్యయోః /
శూద్రస్య స్పర్శనే చైవ గతేమాసే చతుష్టయే //
నవోపవీతం ధార్యంచ పూర్వసూత్రం విసర్జయేత్ // (ధర్మ శాస్త్రం)

25. అథాతో యజ్ఞోపవీత క్రియాం వ్యాఖ్యాస్యామః / బ్రాహ్మణేన
తత్కన్యయావా కృతం సూత్రమానీయ / భూరితి ప్రథమాం షణ్ణవతిం
మినోత / భువ ఇతి ద్వితీయాం, సువరితి తృతీయాం మీత్వా / పలాశ
పాత్రే సంస్థాప్య / ఆపోహిష్ఠేతి తిస్సృభిః, హిరణ్య వర్ణాః శుచయః పావకా
ఇతి చతుస్సృభిః, పవమానః సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన సావిత్ర్యా చాభి
షిచ్య / వామహస్తే కృత్వా, త్రిః సంతాడ్య /భూరగ్నించేత్యేతేస్త్రిభిర్వలితం
కృత్వా / భూర్భువః స్వశ్చంద్రమసంచేతేత్యేన గ్రంథిం కృత్వా //
(బోధాయన సూత్రం)

26. శుద్ధ క్షేత్రోత్థం కార్పాసం సమాదాయ జీవ భర్తృకయా ,బ్రహ్మణ్యా
సూత్రకారితం త్రిగుణీకృత్యైకో గ్రంథిస్స్యేష్యతే కోయమానేనతం కృత్వా
నఖర్వం నదాయుతం // (గౌతమ ధర్మసూత్రం)

27. ఆదిత్యావసవో రుద్రా వాయురగ్నిశ్చ ధర్మరాట్ /
పుష్కరాద్యాని తీర్థాని గంగాద్యాః సరితస్తథా//
విప్రస్య దక్షిణే కర్ణే నిత్యం తిష్ఠంతి దేవతాః // (సాంఖ్యాయనుడు)

28. అగ్నిరాపశ్చ వేదాశ్చ సోమసూర్యౌz నిలస్తథా /
సర్వే దేవాస్తు విప్రస్య కర్ణే తిష్ఠంతి దక్షిణే // (ఆచార్య మయూఖము)

29. ప్రభాసాదీని తీర్థాని గంగాద్యాస్సరితస్తథా /
విప్రస్య దక్షిణే కర్ణే వసంతి మునిరబ్రవీత్// (పరాశరుడు)

30. క్షుత్తే నిష్ఠీవనే చైవ దంతోచ్ఛిష్ఠే తథానృతే /
పతితానాంచ సంభాషే దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ // (పరాశర స్మృతి)

క్షుత్తే =తుమ్మినపుడు ; నిష్ఠీవనే =ఉమ్మివేసినపుడు